

Dropp-metoden inom småbarnspedagogiken

- förebyggande av mobbning och trakasserier

Barnpsykiater Raisa Cacciatore och akademiforskare Tuija Huuki

Förebyggande

Små barn övar och lär sig att fungera i människorelationer. Oftast imiterar de något de ser och de hittar också på sätt att prata och agera. Ofta börjar elaka och undertryckande vanor av en slump under korta ögonblick. Det kan komma fram som små droppar under en rolig lek eller aktivitet.

Små barns störande eller kränkande handlingar är i allmänhet inte avsiktliga. Det är oschysst maktutövning, men det är ofta slumpmässigt, osynligt och omedvetet. Det är ett barns sätt att bete sig som man förväntar sig att en "rätt sorts" flicka eller pojke skall vara.

Ingrip i en kränkande handling i "droppstadiet", alltså redan innan det utvecklas till avsiktlig och långvarig mobbning. I dropp-metoden ska situationen stoppas genast när man upptäcker otrevligt agerande eller beteende. Sådana situationer är till exempel när barnets egenskaper eller intressen nedvärderas. Ibland kommenteras barnets familj eller saker elakt eller så lämnas barnet ensamt och utanför lekar.

Hurdana är sexuella förolämpningar mot små barn?

En kränkande handling kan vara icke-verbal, verbal eller kroppsrelaterad. Handlingen kränker någons mentala eller fysiska integritet, värde eller känsla av tillhörighet. Handlingen sammanflätas ofta med lek eller vänskap. Barnet som utsätts för handlingen är ofta förvirrad och kan inte uttrycka sig verbalt, visa sina känslor eller besvara handlingen. Då kan han eller hon till exempel skratta med. Ibland håller han eller hon sig utanför, isär från andra.

Exempel på sexuellt kränkande handlingar hos barn i åldern 3–9 år

- Att förolämpa den andra på grund av kön.
- Att underskatta och kritisera för "fel" sätt att vara flicka eller pojke eller annat
- Anmärkningar om kropp, kläder, utseende eller privatliv.
- Att röra, kramas eller pussas med våld.
- Att komma för nära, närkontakt utan att bry sig om den andras samtycke.
- Att förolämpa, hindra eller trakassera kamratskap när vännerna är av olika kön.
- Att förolämpa sådant agerande som inte passar in i strikta, föräldrade regler för uppförande, beteende eller etablerade könsroller (t.ex. när en pojke gråter eller klär sig i "fel" färg eller när en flicka betar sig livligt).
- Att dra ner byxorna.

- Kika/gå in/störa och jäkta när någon är på toaletten och kissar/bajsar.
- Hota att man inte får säga att man behöver gå på toaletten, eftersom man straffas för att man säger "toalettord".
- "Om du inte visar din rumpa/snippa/snopp, är du inte min kompis..."
- Glåpord t.ex. bög, kiss-/ bajsord osv.
- "Vårtnyp" alltså att man nyper i bröstvårtorna.
- Slag i rumpan eller det genitala området, spark på pungen
- Gester, ansiktsuttryck, tal, tvetydiga tal med sexuell antydning.
- Att visa pornografi.

Stoppa situationen

I sådana situationer kan en småbarnspedagog, lärare eller förälder stoppa situationen så snart de märker den. Man kan fråga "Märkte ni vad som just hände här?"

Tala lugnt, utan att klandra och döma någon. Det är viktigt att barnen deltar med förtroende, utan rädsla för vuxnas ord. Sök inte en skyldig. Ingen får anklagas eller dömas. Säg inte att en handling var fel. Det räcker att barnen pratar och reflekterar över om det som hände var roligt för alla.

Dropp-metoden

innan dropparna växer till en flod

1. Jag undrar vad som hände här?

- Avbryt aktiviteten och ta tid för att prata. Gör detta så snart situationen uppstår eller när du märker den.
- Låt barnen prata. Ställ frågor och sätt även själv ord på vad som hände. Anklaga inte. Döm inte. Alla får tala fritt.
- Tänk, verbalisera, lyssna och nämn inte någon.
- Det gör inget även om det "inte hade hänt något". Ibland är det värt att stanna upp och öva att prata om situationer.

2. Hur tyckte ni det kändes?

- Allas känslor är viktiga. Inkludera alla som sett situationen i samtalet.
- Gå igenom känslorna från allas perspektiv: vilka känslor väcktes. Ingen anklagas.

3. Var det roligt, rätt eller snällt för alla?

- Uppmuntra barnen att prata. Lyssna noggrant.
- Barnens uppfattning om lämpligt beteende är under utveckling. Barnen vet att på många ställen tillåts orättvist beteende. Låt barnen också berätta om andra situationer som de upplevt om de för sådant på tal.
- Barnens kunskap och förståelse för att här ignoreras inte agerande som sårar med tystnad, förstärks så småningom.
- Berätta att någon kan tycka att en sådan situation kan kännas dålig.

4. Kan vi komma överens att vi inte gör så här i fortsättningen?

- Kom överens om hur man gör i fortsättningen.
- Tröttna inte även om du måste lösa samma sak om och om igen.
- Säg inte att "vi kom ju redan överens, minns ni inte." Sociala situationer är svåra att uppfatta och överblicka.
- Repetition hjälper barn att lära sig. Kom alltid överens om och om igen tillsammans att inte göra så igen.
- Prata tillsammans om vad som händer om dessa situationer kan fortsätta. Vill vi att någon här ska vara rädd för att uttrycka sig, vara som de är eller gå med i gruppaktiviteter?

Det viktigaste är repetition och små ögonblick

Det viktigaste i dropp-metoden är repetition, att det görs systematiskt och i "droppar". Ingrip varje gång, i varje liten situation.

Det kan finnas många situationer, särskilt i början. Ingripandet kan till en början kännas besvärligt. Det kräver mycket arbete, men bär snart frukt. Snart minskar de kränkande handlingarna drastiskt. Barnen märker att vuxna ingriper i situationer och de lär sig gränser och sociala regler.

Situationer där man behöver ingripa kommer också uppstå senare. De situationerna är lättare för alla, eftersom det är små saker som behöver lösas

Trakasserier, våld och mobbning normaliseras inte, det vill säga slå rot i en grupp. Barnens relationer utvecklas inte till komplicerade maktstrukturer, utan välbefinnande och trygghet ökar.

